

Diagnosi sobre serveis i activitats turístiques

Paral·lelament a l'increment de l'oferta d'allotjament turístic i de restauració s'ha desenvolupat un sector de serveis turístic amb activitats d'ordre molt diversa. Les empreses de serveis turístics han anat eixamplant el seu ventall d'activitats al llarg dels darrers anys. En última instància, es basen en algun tipus d'aptitud del territori per desenvolupar-hi determinades activitats. Un bon nombre es recolzen en aptituds del medi físic: el vol lliure necessita unes condicions orogràfiques i climàtiques adequades; els esports d'aigües tranquil·les necessiten rius i embassaments; l'escalada necessita parets per pujar; l'espeleologia, coves i avencs; tot el medi natural és especialment apte pel senderisme més tradicional i per diverses modalitats esportives i de lleure que s'han anat desenvolupant. Es poden fer rutes en BTT, a cavall, etc. En l'aprofitament de les aptituds naturals i paisatgístiques del territori es on han sorgit més empreses de serveis turístics.

Algunes van lligades a l'aprofitament del patrimoni cultural. Fins ara no han tingut la mateixa expansió, però són cada cop més presents. Poden organitzar visites guiades dels elements patrimonials més importants, itineraris d'interpretació històrica, arquitectònica, etc.

Actualment hi ha unes 25 empreses de turisme actiu operant a la zona del Montsec. La majoria tenen la seu en algun municipi de la zona, però algunes la tenen en algun municipi de fora de la zona, més o menys proper. En tot cas, totes contribueixen a eixamplar l'oferta d'activitats que ofereix la zona del Montsec.

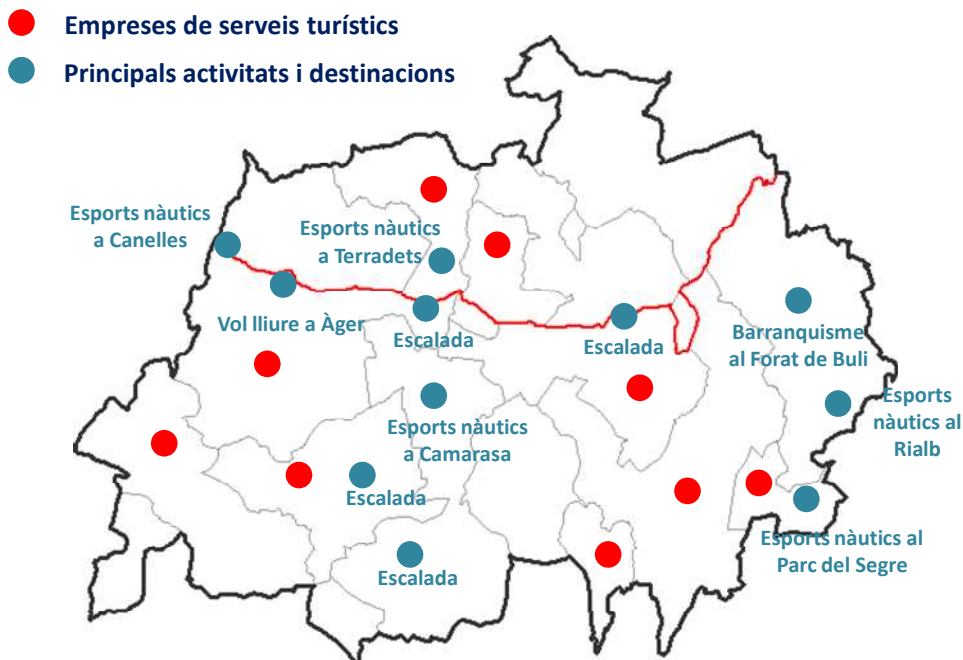
Activitats de turisme actiu ofertades a la zona del Montsec

Modalitat	Nombre	Modalitat	Nombre
Vol lliure	8	Cavall	6
Vol amb motor	1	Tir amb arc	3
Esports nautics d'aigües tranquil·les	10	BTT	2
Esports nautics d'aigües braves	3	Puenting	2
L'escalada	4	Training camp	2
El barranquisme	6	4x4	3
El senderisme /trekking	8	Paintball	1
Espeleologia	3	Visites culturals	6

Font: Elaboració pròpia

La relació d'activitats és força àmplia, i tendeix a incrementar-se contínuament, bé per l'aparició de noves empreses, bé per la incorporació de noves activitats per part de les empreses ja existents. Les empreses de serveis turístiques es reparteixen per bona part de la zona del Montsec. El municipi amb més presència d'activitats turístiques és Àger, amb llarga tradició en vol lliure. També els municipis de les Avellanes i Santa Linya, Os de Balaguer, Artesa de Segre, Foradada, Ponts, Vilanova de Meià, Castell de Mur i Llimiana tenen empreses de serveis turístics dedicades a activitats molt diverses.

Municipis amb empreses de serveis turístics i principals localitzacions de les activitats

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a les localitzacions de les activitats, s'ha de dir que s'escampen per tota la geografia de la zona del Montsec. La vall d'Àger és una centre de referència de vol lliure a nivell internacional. Els esports d'aigües tranquil·les es practiquen als diversos embassaments de la zona, especialment a Terradets, Camarasa, sant Llorenç i Canelles, i cada cop més, també al Segre-Rialb. Els esports d'aigües braves es poden practicar des de fa poc al flamant Parc del Segre de Ponts, recentment inaugurat. L'escalada compta amb algunes parets realment emblemàtiques i cada cop més concorregudes. El barranquisme és practica sobretot al Rialb, amb el forat de Buli com indret més reconegut. Senderisme, BTT, rutes a cavall, es poden practicar per tot el territori.

El turisme cultural ha arribat més tard però també està arrelant. Cada vegada hi ha més recintes visitables, més visites guiades i ja comencen a sorgir empreses que s'han especialitzat en aquest tipus de turisme actiu.

Poc a poc es van creant xarxes de cooperació dins del propi sector de serveis turístics i també amb els establiments d'allotjament turístic. La majoria d'empreses s'han especialitzat en una o varies activitats però ofereixen també als visitants les activitats desenvolupades per altres empreses de la zona.

També s'observa que cada vegada hi ha més lligams amb altres territoris propers, especialitzats en altres activitats que no es poden fer al Pre-Pirineu, o al menys no de la mateixa manera. Així doncs, es fàcil trobar que les propostes incloguin ràfting a la Noguera Ribagorçana o fins i tot esquí. I també funciona a l'inrevés, amb empreses que operen normalment a l'alta muntanya o a

Lleida i que ofereixen també el vol lliure, el COU o la visita guiada al recinte medieval de Mur, per posar uns exemples. Aquesta ampliació de l'abast geogràfic és sens dubte positiva i afavoreix totes les parts que hi participen.

L'arrelament del vol lliure

El vol lliure es va començar a practicar a la vall d'Àger trenta anys enrere. Avui en dia continua sent la principal destinació del vol lliure a Catalunya i una referència a nivell internacional. Durant uns anys, el vol lliure també es practicava a Vilanova de Meià, amb punts d'enlairament al Cogulló i a Sant Alís (del Montsec de Rúbies), però ja fa anys que es va deixar córrer. Al començament, la vall d'Àger tenia gairebé l'exclusiva; actualment, en canvi, ha de competir amb altres indrets que també s'han espavilat i ofereixen bon servei i atractius variats. Els principals indrets competidors són Castelló de Sos, a l'Aragó, Organyà i Berga.

És una activitat completament consolidada que porta molta gent al Montsec, però també s'ha d'adaptar a les exigències. Això està portant a les empreses del sector a:

- Ampliar les modalitats de vol lliure
- Introduir noves activitats d'aventura
- Coordinar-se millor amb les altres empreses del sector turístic, de cara a fer ofertes conjuntes
- Ampliar l'abast territorial de la demanda, buscant nous practicants més lluny

La presència creixent dels esports nàutics

Un altre gran sector d'activitat és el dels esports nàutics d'aigües tranquil·les que es pot practicar als nombrosos embassament de la zona del Montsec.

- Empreses amb seu a la vall d'Àger: Hi ha diverses empreses que ofereixen esports nàutics, incloent les que fan vol lliure
- Empreses amb seu a l'embassament de Terradets. Hi ha dues empreses amb seu a Castell de Mur operant-hi, així com diverses empreses més que tenen la seu fora de la zona.
- Empreses al Pont de Montanyana: L'activitat a l'embassament de Canelles s'ha vist afectada molt negativament aquests darrers anys per la manca d'aigua, especialment al congost de Montrebei, que continua sent una destinació important.
- Empreses a Ponts i al Rialb. Un nou focus d'activitat d'esports d'aigües tranquil·les és a l'embassament de Rialb, una gran làmina d'aigua encara poc aprofitada i amb l'avantatge addicional d'estar molt ben comunicada i relativament a prop de Barcelona.

Els esports nàutics d'aigües braves han arribat a la zona del Montsec de dues maneres diferents:

1. Per una banda, empreses d'esports d'aventura de la zona han incorporat esports d'aigües braves, com ràfting i hidrospeed, a la seva oferta d'activitats. Es tracta d'ampliar les activitats ofertades i allargar l'estada, establint convenis amb empreses del Pallars Sobirà. Iniciatives d'aquest estil es donen a l'entorn de Terradets i a la vall d'Àger, indrets que

amb la millora de les comunicacions no queden gaire lluny de la zona clàssica dels esports d'aigües braves, entre Llavorsí i Sort

2. L'altra iniciativa ha estat la construcció del circuit d'aigües braves al Segre, a l'alçada de Ponts, a l'anomenat Parc del Segre, inaugurat recentment.

L'escalada està prenent més protagonisme

La serra del Montsec té algunes de les parets més emblemàtiques per als escaladors: La roca dels Arcs i la Roca Alta, a Vilanova de Meià, les parets de Terradets i la Roca Regina, les parets de Catalunya i Aragó del congost de Montrebei, la cova dels Bous de sant Llorenç i la cova Gran de Santa Linya. Té un ventall de nivells molt ampli que va des dels principiants fins a parets amb grans requeriments tècnics, aptes solament per als escaladors més experimentats.

El perfil de l'escalador del Montsec ha canviat molt aquests darrers anys, amb una presència creixent d'escaladors estrangers. L'edició trilingüe, català, castellà i anglès, de Lleida Climbs ha ajudat molt al reconeixement internacional de l'escalada del Montsec.

Això també està tenint repercussions a nivell econòmic, amb un canvi del perfil dels escaladors. Normalment s'ha tractat de gent jove i amb pocs recursos econòmics que dormen al cotxe i arriben amb la carmanyola, en definitiva, que no gasten al territori. Però s'hi estan afegint molts escaladors estrangers que fan estades llargues i venen atrets per la qualitat de l'escalada del Montsec

Barranquisme, senderisme, BTT i rutes de tot tipus

La zona del Montsec, amb una natura esclatant, és apta per a molts tipus d'activitats situades entre el lleure i l'esport. El barranquisme s'està convertint en una especialitat del Rialb, especialment amb el Forat de Buli.

El senderisme està molt estès, amb alguns GR especialment emblemàtics, especialment el GR-1. També s'estan obrint noves possibilitats com el Camí dels Països catalans o el Camí de Sant Jaume, que transcorre per la vall del Segre, entre altres. El trekking amb diferents modalitats també s'ha incorporat a l'oferta d'activitats de les empreses de serveis turístics.

El Montsec es una zona privilegiada per a la pràctica de la bicicleta, tant BTT, como de carretera. A la zona hi ha dos centres de BTT i s'hi realitzen travesses reconegudes com la Transmontsec i, des de fa poc, el Rialb BTT Tour.

Les hípiques estan en plena expansió. Del cas pioner de l'hípica de la vall d'Àger s'ha passat a un nombre significatiu d'hípiques esteses per la zona. Això obre la porta a rutes a cavall més llargues, amb diferents etapes. Les travesses amb diferents modalitats de vehicles de motor desperten menys unanimitat però també tenen una presència significativa a l'oferta turística.

L'ecoturisme i el turisme actiu en l'àmbit del patrimoni cultural

Entès com una forma ambientalment responsable de viatjar o visitar àrees naturals poc alterades amb l'objectiu de gaudir, apreciar i estudiar llurs atractius naturals i manifestacions culturals associades, presents i passades, a través d'un procés que promou la conservació, l'ecoturisme

hauria d'impregnar tot el conjunt de l'oferta turística del Montsec, però es pot convertir també en una oferta específica adreçada a un públic més exigent.

De manera més lenta i modesta, el turisme actiu basat en el patrimoni cultural va arribant a la iniciativa privada. El nombre de recintes visitables es va ampliant i, tema molt important, petites empreses de la zona van incorporant-se a les visites guiades, que fins ara depenien exclusivament de l'administració local.

La capacitat de càrrega del Montsec

El Montsec és un gran espai natural amb molta història acumulada. S'ha pogut evitar el turisme massificat propi d'altres àrees, en bona part per que el turisme massiu no s'ha interessat per aquesta part del pre-Pirineu català. També s'ha pogut conservar una part important del patrimoni cultural acumulat, si bé no tot. No s'ha pogut evitar que alguns pobles hagin quedat totalment abandonats i hagin esdevingut pura runa, una imatge sempre trista.

La sostenibilitat s'ha de veure des de la perspectiva ambiental, conservar el nostre patrimoni natural, que es en definitiva el nostre principal capital, i també conservar els vestigis del nostre pas pel territori, acumulats al llarg de milers d'anys.

Qualsevol plantejament de futur ha de tenir en compte la capacitat de càrrega del territori. Quan es parla de desenes de milers de visitants dels indrets més emblemàtics del Montsec s'ha de valorar positivament, però sense perdre de vista la necessitat de no malmetre les bases fonamentals del nostre atractiu.

Les sinergies amb altres activitats productives

La zona del Montsec ofereix moltes possibilitats. Hi ha moltes coses a veure i moltes coses a fer. Això ha permès l'emergència d'un sector de serveis turístics cada cop més potent i amb activitats molts diverses: vol lliure, caiac, escalada, barranquisme, senderisme, BTT, cavalls, turisme cultural, etc. Hi ha equipaments dinamitzadors, el més emblemàtic el Centre d'Observació de l'Univers, i elements del patrimoni arquitectònic a visitar.

Ja existeix una col·laboració important entre allotjament turístic, restauració, empreses de turisme actiu i gestors d'equipaments i de patrimoni visitable però, encara s'ha d'avançar més en coordinació i en preparar l'oferta conjunta del territori.

Cada cop serà més important funcionar com el *cluster* turístic del Montsec, amb interessos comuns a totes les empreses privades i totes les administracions implicades.

La lluita per reduir l'estacionalitat

Una gran part de les activitats que es desenvolupen al Montsec es poden fer gairebé tot l'any, amb poques excepcions. Malgrat això, l'estacionalitat continua sent molt elevada. Dos mesos d'estiu, caps de setmana i alguns períodes breus, concentren gran part de les visites.

La lluita per combatre l'estacionalitat és important i pot prendre formes diverses. Cada cop serà més necessari integrar-se en xarxes amb establiments de territoris propers per veure d'allargar la

temporada, com podria ser portar esquiadors a visitar el COU o altres atractius del Montsec en ple hivern.

Per a molts esports, el Montsec pot ser una alternativa a l'alta muntanya en èpoques hivernals.

La comercialització i l'abast de la demanda: atreure més gent i de més lluny

El boca a boca continua sent una bona manera de donar a conèixer el Montsec i atreure visitants, però les noves tecnologies de comunicació creen noves oportunitats que ja s'estan aprofitant, però no amb la intensitat que es podria i que caldria. S'ha d'aconseguir que tot el món sàpiga que el Montsec és un veritable paradís per la qualitat del cel nocturn, que és un lloc idoni per l'escalada més tècnica, que és una joia des de la perspectiva geològica, que si pot fer vol lliure com en cap altre lloc, que s'hi poden fer esports aquàtics, veure ocells i visitar castells i esglésies.

Per una banda s'ha d'anar a un major abast territorial de la demanda, i en aquest sentit el domini de les noves tecnologies i dels nous mètodes de comercialització es fonamental, i també s'ha de captar segments de clientela específics que puguin trobar al Montsec allò que els mou a viatjar.

La crisi i la competència creixent

La crisi econòmica ha arribat també al Montsec, però s'ha de fer el possible per convertir aquesta amenaça en una oportunitat de futur. Hi ha una tornada al turisme de proximitat que no necessita agafar avions i fer mils de kms per trobar racons encisadors. Està bé anar a buscar visitants més lluny, però no s'ha d'oblidar que les àrees més urbanitzades de Catalunya són una font enorme de visitants potencials.

El recolzament per part de les administracions

El Montsec és una part especialment feble del món rural català. Un territori gran, poc poblat i envellit, però ple de potencialitats, i no des d'una perspectiva teòrica sinó confirmada pel reguitzell d'iniciatives empresarials, sempre petites iniciatives, que han anat succeint-se en els darrers temps.

La creació del Consorci del Montsec sortia d'aquesta premissa: una empenta del sector públic adreçada a mobilitzar la iniciativa privada. L'empremta del Consorci ha estat fonamentalment el Parc Astronòmic del Montsec, que ha portat molta gent al territori els dos darrers anys. Això ha tingut una incidència positiva en el sector turístic, però molt per sota de la que podria arribar a tenir. Cal remarcar, també, que no tot el territori se n'ha pogut beneficiar, per raons de distància.

En qualsevol cas, el recolzament per part de les administracions ha de continuar en el futur proper, però sempre buscant la complicitat, fins i tot econòmica, de la iniciativa privada. Hi ha molt camp per córrer.

Els atractius del territori

El territori del Montsec està ple d'atractius, de recursos turístics, però pocs es poden considerar productes turístics consolidats. Aquest hauria de ser el punt central de la trobada. En quins

productes turístics s'ha de recolzar la promoció turística del Montsec? En que es basa la capacitat real d'atracció del Montsec, des de l'òptica dels empresaris de turisme rural?

I un cop clar quins són els productes turístics estratègics, s'ha de veure en quina situació es troben, quines millores s'hauran de fer de cara al seu aprofitament integral. Que caldrà fer per augmentar la seva visibilitat.

I la resta de recursos turístics? El Montsec també està fet de moltes petites coses que sumades donen un territori ric i atractiu. La fórmula proposada es alguns productes turístics estratègics que abastin la pluralitat d'un territori extens, i molts recursos turístics que s'han de convertir en productes turístics incorporant-los en rutes ben dissenyades i atractives.

DAFO DEL SECTOR DELS SERVIS TURÍSTICS

F ortaleses	D ebilitats
Una natura exuberant que permet desenvolupar moltes activitats d'aventura i de lleure, així com un patrimoni cultural molt important Aptituds per a turisme minoritari a nivell internacional: astronomia, vol lliure, geologia, escalada, ornitologia, etc. Ja existeix un sector de serveis turístics bastant consolidat amb un nombre creixent d'empreses	Poca visibilitat dels principals productes turístics Poc aprofitament de les noves tecnologies de comunicació Poca de coordinació entre les empreses turístiques Infraestructura poc desenvolupada (camins, senyalitzacions, etc.)

O portunitats
Aprofitar la crisi per potenciar el turisme de proximitat   Aprofitar les noves tecnologies per augmentar l'abast territorial de la clientela   Aprofitar les possibilitats com a destí turístic d'astronomia i del coneixement   La declaració de parc natural donaria un gran impuls al coneixement del Montsec
A menaces
Competència amb altres zones del Pre-Pirineu més properes a l'àrea de Barcelona i que disposen d'altres atractius similars

	F	D
O	Objectiu Consolidar i eixamplar l'oferta de serveis turístics. Recomanacions a la iniciativa privada Més iniciativa empresarial: encara hi caben més empreses de serveis turístics. Millorar la professionalització i la qualitat Més coordinació amb el conjunt del sector turístic Actuacions públiques Millora i consolidació dels productes turístics i promoció turística Impulsar la coordinació de tot el sector turístic	